

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl. za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dožele toliko več, kolikor poštnina iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“.

Opravništvo, na katero naj se blagovoljjo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Národnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Po ljubljanskih porotnih obravnavah.

V Ljubljani 12. dec. [Izv. dop.]

Pretečeni mesec november se je pred ljubljanskim porotnim sodiščem vršila cela vrsta obravnavanj, o katerih je „Slovenski Narod“ po njih važnosti obširneje ali krajše poročal.

Pričakoval sem, da bode kdo drugi izrekel sodbo o občnem vtisu, kateri so napravile ravno zadnje porotne obravnave; ali ker se to do zdaj nij zgodilo, naj rečem nekoliko svojih opazk.

Prav odkritosrčno moram izpovedati, da se pri naših porotnih obravnavah čas trati prav v izobilji. In zakaj? Zaradi tega, ker se nemškemu jeziku (menda da bi se mu se ve da izmišljena najmanjša „krivica“ ne godila) toliko časa žrtvuje, da se mora človek le čuditi. Akoravno, če bi se to za izgovor vzelo, znajo in morajo znati vsi porotniki pri obravnavah proti slovenskemu žatožencu slovenski, in tudi znajo, se vendar vsaka stvar z malostno natančnostjo, ako se sploh slovenski pove, po prvosedniku na nemški jezik prestavlja. Nasprotno pak se vse, kar se nemško prebere ali govori, spet prestavi — ne v slovenski, nego v neki ljubljansk dijalekt kranjsko-slovenski, kakor ga najmenj omikani ljudje govore, s par besedami, v tak dijalekt, ki je ravno tistemu nerazumljiv, katerega se najbolj dotika, namreč žatožencu.

To sicer, kar sem zdaj navedel, bilo je uže tako tudi pod Auerspergovim ministerstvom in prej. Ali nekaj novega so nam kazale zadnje porotne obravnave pod Taaffejevim ministerstvom. Mej tem, ko so državni pravdniki, s prav malimi izjemami, prav v smislu postav

pod Auerspergovim ministerstvom govorili, ako je bil žatoženc sam o slovenskega jezika zmožen — slovenski, govorili so pod ministerstvom Taffejevim državni pravdniki le s prav malimi izjemami pred ljubljanskim porotnim sodiščem v zadnji sesiji tako rekoč demonstrativno nemški, in akoravno je bil žatoženc jedino le slovenskega jezika zmožen, govorili so nemški. In vendar kazenski postopnik veli izrečno, da se ima vsa obravnava vršiti v istem jeziku, katerega žatoženci razume! Ali je to tudi resnica, ako državni pravdnik govori celo uro nemški, kadar razvija žatožbo proti žatožencu, kateremu gre dostikrat za življenje, zmirom pa za svobodo, in ako prvosednik porotnega sodišča običajno ves govor državnega pravdnika tolmači žatožencu s tem, da reče: „Gospod državni pravdnik so nasvetovali naj gg. porotniki njim stavljeno vprašanje potrdi.“

Koliko je lahko navedel državni pravdnik v svojej žatožbi, koliko stavlja morda napačnih premis, katere bi morda žatoženc, potem ko je državni pravdnik govoril, še lahko ovrge, — kajti takrat ima še pravico govoriti, ako bi jih bil razumel. Tako pa sedi tam, ne razume ničesa, in izročen je potem svojemu večjidel „ex offio“ poslušajočemu zagovorniku-advokatu, kateremu se malokedaj ljubi zastoj dosti truditi se za njega.

In ko bi vsega tega ne bilo, zakaj ravno tista oblast, katere je v prvej vrsti izročeno varstvo postave, ne pazi na to, da bi se postava tudi gledé jezika izpolnjevala?

A še druge reči sem opazil pri zadnjih porotnih obravnavah.

Saj znamo vsi, da največ obravnav pred ljubljanskim porotnim sodiščem je le zaradi teške telesne poškodbe in zaradi uboja; ko bi

tega ne bilo, ne bi trajale porotne obravnave ne v Ljubljani in ne v Novem mestu več nego osem dnij. Kako važna pa je pri teškej telesnej poškodbi ali pri uboju izjava priseženih zdravnikov, to vé vsak. In vendar izpovedajo vsi zdravniki brez izjeme pred ljubljanskim porotnim sodiščem edino le nemški! Reklo bi se, da to delajo zaradi tega, ker imajo nemško terminologijo bolj v jeziku in da bi bili tako bolj razumljivi! Ali gospoda zdravniki se motijo, kajti porotniki njih večjidel znanstveno nemško izpovedanje le malo razumevajo, ali žatoženc, kateri bi najbolje mogel vedeti zato, kar se o njem izpove, ne razume kar ničesa. Dosti bolje in postavi gotovo bolj ustrezno bi bilo, ko bi zdravniki pričali po domače slovenski, da bi jih tudi žatoženc in porotniki, ki niso vsi Bog vé kako učeni možje, bolje razumeli.

Še druga opazka se mi je vrinila pri porotnih obravnavah. Akoravno uže bolj redko, pa vendar še se slišijo prebirati zapisniki, kateri so se sodnijsko pisali s strankami, katere so le slovenskega jezika z možne v nemškem jeziku! Prestavljajo se seveda potlej na slovenski jezik, ali prav povedano na neki neomikanski kranjsko-ljubljanski dijalekt, a proti temu smemo in moramo glasno ugovarjati. Kaj bi Nemci v Gradci rekli, ko bi se cela obravnava proti Nemcu vršila po slovenski, a bi se mu le nekoliko prestavilo ne v literarno-nemški jezik, nego v tist nemški dijalekt, kakor ga surovi zgornje štajerski pastirji govoré! To je škandal!

Postava jasno govori, da se ima zapisnik pisati z vsako stranko v tistem jeziku, katerega stranka razume, tedaj gotovo s Slovencem v slovenskem jeziku.

Listek.

Jan Kollár,

otec vzajemnosti slavjanske.

(Dalje.)

Dr. Vaclav Staněk pa o Kolláru govori: „Najznatnejši zastopnik Čeho-Slavjanov v Pešti je neumrlí pesnik „Slavy Dcere“ (J. Kollár), ta prvi ščit Slovakov protestantskega veroizpovedanja, ta neupljajšljivi probuditelj slavjanskih plemen. Pospešil sem dakle, da obiščem tega tako važnega, redkega in glasovitega moža, s katerim sem toliko let o narodnih poslovih pisma menjal. Pospešil sem dakle, da se spoznam z njegovo primerno Mino, jednim genijem, kojega bitje je tako lepo spleteno z dogodjaji in usodo slavjanskih narodov, katere on v svojih pesnih proslavljuje. Želel sem videti tudi njegovo Ludmilo, radost njegove hiše in predmet njegove očevske ljubavi. Ko sem

v njegovo sobo stopl, takoj sem ga spoznal; toliko sem bil uže o njem čul in zapomnil sem si tako čvrsto dobro izdelano sliko njegovega obraza. Gotovo sem se pol dneva z njim zabaval, a midva sva se izključivo razgovarjala o narodnih naših poslovih. On mi je pokazal svoje zbirke, pripravko in nauke k drugemu cestopisu, kjer namerava dokazati, da so v starej dobi v Italiji Slavjani stanovali. O Šturu v Požunu, kakor v obče o razkoljenju od dosedanjega čeho-slavjanskega načina pisanja in o sličnem razdrobljenju naših močij, govoril je neodobravajoč i z bolom i oostrostjo.“ („Pautnik“ v Pragi, 1845.)

Izmej ostalih v Pešti živečih in s Kollárom občujočih Slavjanov imenujem samo prezasluznega o nas dr. Ljudevita Gaja, kateri je leta 1829 prišel tja študirat pravoslovja ter se je i s Kollárom seznanil. Z njim je posebno preletaval v duhu celo sijajno slavjansko minolost ter snoval krasne osnove o bo-

dočnosti celega naroda slavjanskega. O tem pripoveda Gaj sam tako-le: „Prvo se prolječe prebivanja svoga u Pešti upoznah sa slavnim književnikom Ivanom Kollárom. Izredni se ovaj Slavjanin neizkazano radovaše svakoj rieči, koju je od mene slušao o ilirskih Slavjanih. A najviše ga zanie izviest o mojem rodištu i živa pripovest o slavjanskej braći, iz koje prosti puk u prostosti svojoj izvodi sve glavne grane naroda svoga*). Ova pripovedka onako krepko darnu u srdce njegovo, te umah poče misliti, kako bi mogo u krug naučna svieta i u književan život prenieti miso sveslavjanskoga bratinstva, koja se u prostu, neuku puku od otca

*) To je namreč znana ona ljudska pripovedka, kako so trije bratje: Čeh, Leh in Meh, sinovi vse-slavjanskega kneza Hrvata, po očevej smrti nehotéi več Rimljanom se pokorjavati, svoj prestolni grad Krapino (rodišče Gajevo) zapustili, pa so šli prek treh rek na sever in tam ustanovili države: Čeh Češko, Leh Poljsko, a Meh Rusko, ter tako postali praotci teh slavjanskih plemen. A. F.

Tudi smatramo za popolnem nepostavno, da „resumé“ pri porotnih obravnavanjih, katere so se vršile proti slovenskemu zatožencu, govori prvosednik pri ljubljanskem porotnem sodišču izključljivo le nemški! Akoravno nema zatoženec več pravice govoriti, kadar se dokazovalna obravnava sklene, vendar mu zavaruje postava, da mora vse razumeti, kajti ona ukazuje, da se ima vsa obravnava vršiti od konca do kraja v tistem jeziku, katerega zatoženec razume.

Dr. Herbst je pred nekaj dnevi v državnem zboru rekel, da se kmetu uradni spisi in odloki ne smejo dati v drugem, nego v njemu razumljivem narodnem jeziku. Jaz tačas nijsem vedel, da bode dr. Herbst kaj tacega resničnega povedal, kar mi narodni Slovenci v jedno mer trdimo. Pogledal sem skoraj vsa vabila prič končnemu porotnemu obravnavanju ljubljanskemu v zadnji sesiji, katera vabila je razposlala c. k. deželna sodnija v Ljubljani v razne kraje, ki spadajo v njeno področje in iz katerih so bili zatoženci doma, ali kjer se je zločinstvo godilo. Akoravno so bili vsi iz strogo slovenskih krajev, — Kočevarja nij bilo nobenega — bila so vendar vsa vabila jedino in izključljivo le nemška! Razumel pa jih nij niti eden kmetovskih prič. Vsi so bili prisiljeni prositi ali plačati koga, da so si dali vabilo tolmačiti.

Te male opazke priporočam našim državnim poslancem, da se jih bodo spominjali o priliki, kadar bodo v državnem zboru razpravljali proračun pravosodnega ministerstva. Morebiti se v tej zadevi da tudi kaj popraviti.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 14. decembra.

Nemško-nacionalni dunajski listi in mestni zbor dunajski kažejo v stvari cesarjeviča Rudolfa ženitve vso svojo breztaktnost. Precej naročil za delo je dobila od dvora firma Portois na Dunaji. Portois je avstrijski državljani, ter daje preko 300 avstrijskim delavcem dela, mej katerimi je samo 11 tujcev, vsi drugi so Avstrijci. Dunajski mestni zbor in „ustavoverna“ stranka sta pa močno zvezana mej soboj in ker največjih naročil za delo nij dobil kak židovsk nemšk ustavoveren „industrijec“, zato sta dunajski mestni zbor in ves ustavoversk Izrael zagnala strašen hrup, da cesarjev dvor ne podpira avstrijske obrtnosti. Tudi občinski zbor v Fünfhausu je pristopil k agitaciji dunajskega mestnega zbora.

na sina razplodila i, kano njeka svetinja, sačuvala, što je poslije nekoliko godina i zaista učinio, na sviet izdav djelo svoje o književnoj uzajamnosti sveslavjanskoj“. („Knjižnica Gajeva“; izd. Velimir Gaj, Zagreb 1875). Nasproti pak je baš Kollár mladega Gaja najbolj vzpodbudil k njegovemu poznejemu delovanju ter v to svrhu najpreje napotil na urejenje pravopisa po primeru češkega ter na izdavanje novin in časopisov v domačem jeziku, kar je vse bilo prevelike koristi in odločne znamenitosti ne samo za Hrvate, temveč za vse južne Slavjane.

No, kmalu moral je Kollár tudi britko ukusiti, kaj se pravi biti slavjanski rodoljub.

Takoj v početku njegovega prihoda v Pešto nastala je bila v cerkveni občini razpra. Nemški članovi pozvali so do skora čisto nemškega propovednika, in hoteči Kollára odstraniti, odločili so skrivno Slovence (Slovake) prisiliti k nemški službi božje ter jih tako malo po malo pogermaniti. Temu nečloveškemu rav-

To je res uže več nego dunajska znana „gemütlichkeit“. — Sicer je pa v tej agitaciji tudi nekaj nemško-prusijanskega zrna. Skušaj se diskreditirati avstrijska dinastija mej nemškimi dunajskim prebivalstvom.

Gospodska zbornica državnega zbora je imela včeraj svojo prvo sejo v zdajnjem zasedanju. Na dnevnem redu so bile samo formalnosti. Predsednik je spominjal se dveh umrlih članov, opata Helferstorferja in grofa Wickenburga. Potem pa se je zakon gledé rubljenja plače uradnikov justičnemu odseku izročil, a finančnej komisiji pa od zbornice poslancev skleneni zakon o davku na žganje.

„Nordd. Allg. Ztg.“ ima dopis z Dunaja, v katerem dopisnik zagotavlja, da v Avstriji nij nobene **ministerske krize**, da se Taaffe ne nagiba k „ustavovernej“ stranki in da se njegovo ministerstvo nikakor še nij naveličalo vladanja.

Vnanje države.

Črna gora zahteva od Turčije še vas Koliman in dve seli, kar spada še k ulcinjskemu ozemlju.

Volitve za novo **srbsko** skupščino, ki so se vršile zadnje nedeljo, so izpale za vlado ugodno. Z veliko večino so bili izvoljeni vladi prijazni kandidatje.

Glede **grškega** vprašanja žele vse francoske novine, da bi je rešilo evropsko mirovno sodišče. „Journal des Débats“ meni, da je to jedino sredstvo, da se zabrani vojska mej Grki in Turki.

Nemški listi se pritožujejo na **Ruse**, ker ti ne marajo Nemcev. Iz vida puščajo pravi vzrok neprijateljnosti Nemcev na Ruskem, pa pravijo, da Rusi samo velikost Nemcem zavidajo. „Kölnische Ztg.“ po priliki se huduje, da ruski prostak Nemca imenuje „klobasarja“ in da če vidi Nemca, se silno zaničljivo od njega proč obrne, rekoč: ah, to je Nемец!

Iz Londona se javlja dne 13. t. m., da je bilo zaradi resnega položaja na Irskem iznenada tistega dne sklicano ministersko posvetovanje. „Standard“ ugiblje, da je vlada važne stvari sklepala, in da je baje Forster dejal, da neče biti odgovoren za irsko vlado, ako se mu ne dovolijo izredne oblasti. Mogoče da je, da se hipoma skliče angleški parlament.

Italijanski listi zahtevajo od vlade, naj utvrdi italijanske meje nasproti Avstriji. Isto je zahteval dne 11. t. m. v italijanski zbornici tudi poslanec Cavalotti glede Benetk. Kljub tako sovražnih znamenj italijanskih se bode vendar 15 Trentinarjev, 1 Tržačan, 1 Puljec ter 1 Zadrčan udeležilo razstave v Milanu in kljubu prepovedi avstrijske vlade.

Francoska družba politehniška je 12. t. m. v Sorbonne razdeljevala darila. Pri tej priliki je javno govoril Gambetta ter je naglašal, da družba, ki je stopila z delavci v zvezo, je delavce branila zmot in praznih demonstracij in da bodo delavci pomagali demo-

kratstvu do zmage. „Mi Francozje smo zavoljo notranjih in vnanjih udarcev nesreče spreobrnil se. Mladina se je navadila sama sebe voditi ter je ne navdušuje nobena druga čestiteljnost, nego ta, da se Francozkej zagotovi zopet prejšnje mesto z delom, znanostjo, krepostjo in solidarnostjo.

Dopisi.

Iz Trsta 13. dec. [Izv. dop.] (Tržaški poslanci v škrpcih.) Precej prvi broj novega tržaškega lista „Triester Tagblatt“ je naše tržaške drž. poslance, zlasti Teuschla in Rabla, ostro prijel, zakaj hodita in glasujeta s propalo kliko ustavoversko, zakaj oponirata vladi ravno zdaj, ko ima Trst toliko od vlade dosežati in peticionirati, in zakaj se onadva z Nemci vred napihujeta za hegemonijo nemštva, za kar Tržščani ne marajo! Ta udarec je dobro zadel! Teuschl se uže v denašnej „Tr. Zeitung“ zagovarja, da nij podpisal Wurmbrandovega nasveta.

Drug drž. poslanec, menda kričač dr. Rabl, ki so mu c. kr. uradniki do državnozbornskega sedeža pomagali, zagovarja se denes v „Triester Zeitung“ v jako originalnem dopisu z Dunaja. V tem dopisu se naglašja, kako težaven položaj imajo tržaški poslanci zdaj. „Jaz ne govorim o Nabergoji, pravi dopisnik, ker ta se pod zaščitnimi perotmi Hohenwartovimi dobro počuti, kakor riba v vodi (majheno vendar menj. Pis.) — ampak jaz govorim o treh družih, katerim njih prepričanje, njih preteklost ne dopuščja v tabor federalistov prestopiti. V narurnem razvoju krize pa ponehava ustavoverna stranka vedno bolj biti državna stranka (čujte!) in se spreminja v avstrijsko nemško stranko, v kateri se tržaški poslanec kot tak absolutno ne more domačega čutiti.

„K temu še prihaja, da ima Trst ravno denes take terjatve, od katerih izpolnenja je odvisno blagostanje njegove bodočnosti, terjatve silno nujne do vlade staviti in do državnega zastopa.“

V tem se torej napoveduje, da bodo naši trije poslanci odpadli od ustavovercev, ali pa da bodo mandate položili in tacim prostor naredili, ki ne bodo interesov Trsta zanemarjali, nemško-ustavovernej klikki za ljubo. Slovanski živelj v Trstu pa ima to agitacijo zoper tri „ustavoverne“ tržaške poslance podpirati, kar more.

besedo in pismom zoperstavljali, pred divjo magjarsko druhaljo v smrtnej nevarnosti.

Vendar tudi v vsej nesreči Kollár nij obupal. Vršeč svoje dolžnosti kot dušni skrbnik svoje občine, bil je pomočnik trpečemu človeštvu sploh ter bival v izgled drugim. Kot lep primer njegovega staležkega poklica naj bode omenjen jeden dogodjaj, o katerem on sam pripoveda. Ko je leta 1831. v Pešti razsajala kolera, pošlje nekdo izmej prvih bolnikov po tedanjega nemškega pastora K. No ta, inče v svojih dolžnostih zvest, z obzirom na mnogobrojno rodbino svojo nij ga hotel obiskati. Bolnik pošlje takoj po slovenskega propovednika Kollára, kateri tudi kmalu pride — izpravši si, kakor se pri takih zarazah (kužnih boleznih) priporoča, usta in nosnice s kisom. Bolnik ozdravi, pride h Kolláru, ter se mu srčno zahvali, vpiše se v zapisnik slavjanskih članov in obdari slovensko cerkvo in učilnico.

Gnan nekaj s hrepenenja za historijskim znanjem, a nekaj, da si novimi razveselnimi

nanju protivil se je Kollár z vso močjo in odločnostjo; ali pogibelji nij mogel izkoreniniti. Za to nameni službo pustiti. A niti so ga pustili članovi občine niti cerkveno nadzorstvo. S tem se je začela trinajstletna borba mej Nemci in Slovenci one občine. Premožnejši in bogatejši Nemci so ne samo mnogo Slovencev si pridobili, nego so jih tudi često v cerkvenih in šolskih stvarih prečili, dokler naposled cesar Franc z najvišjo odloko razpre nij razsodil ter Slovcem dal jednako pravo do cerkve, župnije in šole, pa jim tudi dovolil, da slobodno imajo svojega propovednika in služijo si službo božjo v svojem jeziku. — Ves ta čas bil je Kollár pravi mučenik za svoj narod. Vsako jaka zlostavljanja, obrekovanja, preganjanja moral je trpeti od neprijateljev nemških, katerim se je pridružila še besnejša stranka magjarska. Burnega leta 1848 bil je Kollár, kakor mnogi drugi znameniti Slavjani v Ogerskej, na pr. Hurban, Štur in dr., kateri so se pomagjarjevanju svojih rojakov brez strahu z živo

Iz Logateca 13. dec. [Izv. dop.] V soboto zvečer ob 8. uri vznemiril je zopet Dólenji Logatec klic: ogenj, gori! Vse je hitelo na kraj nesreče. Vrla prostovoljna požarna straža Dólenje Logaška imela je zopet trudapolno delo. Cela vas bi bila postala žrtev neusmiljenemu, pogubnemu elementu, ko bi ne bili požarni brambovci, ki se niso zmenili za lastno nevarnost, obranili sosednja s slamo krita poslopja. Hvala jim! Saj so sedaj uže četrtič v jednoletnem obstanku pokazali korist enakih društev, v drugič rešili imetje možu, kateri je pri ustanovitvi „Logaškega bralnega društva s prostovoljno požarno stražo“ rekel, da bode s časom čelade pokupil, ter mej turšico na njivo postavil — a odpustimo mu, vsaj se je sedaj prepričal, da to nij otročarija.

Slednjič vsa čast in hvala Dólenje Logaškimi dekletom, katere so neutrujeno nosile vodo, a možakom svét, naj ne hodijo k požaru gledat, ter tabak kadit ampak pomagat.

Z Dolenjskega 9. dec. [Izv. dop.] (Dva potresa.) Iz raznih krajev naše domovine je „Slovenski Narod“ prinesel poročila o potresu, ki je 9. m. m. vso slovensko zemljo res dobro pretresel. Kar je bilo brati, dolenjska Kostanjevica je trpela največ na Kranjskem. Tudi jaz sem se imel priliko osobno prepričati o naslednjih tamošnjega potresa. Poleg tega sem čul pa še o nekem drugem potresu, o katerem vam hočem, ker o tem še nihče v kak časopis poročal nij, nekoliko pisati.

Pravi potres je poškoval stolp farne cerkve tako, da ga bodo morali šestkrat vezati; dejali ga bodo baje v železne obroče. Dokler se stolp ne popravi, je politična gospodska prepovedala imeti službo božjo v farnej cerkvi in tudi zvoniti se ne sme v tem zvoniku. Tudi duhovnija je jako oškodovana, posebno nekatere sobe. Še bolj je bila razdrapana šola, tako da je moralo podučevanje v njej, dokler so se stene zvezale, mislim za več kot za dva tedna, prenehati.

Tudi privatne hiše so dobile večje ali manje spomenke na potres. Nij torej čudo, da so bili nekateri ljudje silno oplašeni, tako da jih še zdaj lahko vznemiri celo ropotanje voza.

Naj vam povem še o drugem potresu, ki je pa povse družega zadržaja od prvega. Ta potres je prišel nekako pred pustom in trpi neprestano; samo da od časa do časa bolj potrese, pa ne Kostanjevice, ampak uradnike rentnega urada v kostanjeviškej graščini, ki

je bila nekaj samostan cistercijenzov, zdaj pa je lastnina verskega zaklada. Pri imenovanem uradu, kateremu je izročeno oskrbništvu graščine, se je menda uže mnogo let, če se ne motim uže od leta 1852 ali 1862, čudno gospodarilo. Graščina ima mnogo polja in vinogradov, kateri se dajo v najem, denar od najemnikov pa je bilo odrajtati oskrbništvu. Koliko ta najemščina graščini nosi mi nij znano; gotovo pa mora biti precej dohodkov, ko slavni direkciji v Gorici, pod katere višje nadzorstvo tudi Kostanjeviška graščina spada, nij bilo moč nereda, ki se je tu godil toliko let, zaslediti, da si so menda vsako leto po štirikrat prišli gospodje iz Gorice škontrirat blagajnico. Še le letos, ko je imel g. oskrbnik iti v pokoj, in se je vpeljalo splošno likvidiranje, prišli so neverjetnim zmešnjavam na sled. Od tistega časa je pa, kakor sem uže omenil, pod nogami dotičnih uradnikov vedni potres; pa popolnoma iz stola še nij nobenega stresel, le premaknil jim jih je.

Še več sem slišal o tem čudnem potresu in še bolj čudnem gospodarstvu s premoženjem verskega zaklada, pa naj zadostuje to.

Iz Ptujja 11. dec. [Izv. dop.] (C. kr. davkarija zoper ministerijalno naredbo.) Le v blaženi Avstriji je menda mogoče, da se protivijo nižji c. kr. organi izdanim ministerijalnim naredbam. Samovlast nekaterih nižjih organov presega vse meje pod sedanjo vlado. Faktum je, da si Slovani posebno mi Slovenci do sedaj pod sedanjo vlado nijsmo še nič priborili. Mi na slovenskem Štirskem smo tako na slabem kakor smo bili pod Auersperg-Lasserjevo vlado. Kaj pomaga člen 19 osn. postav in § 13. sod. reda!

Naroden učitelj pošlje 1. t. m. v slovensčini pisano pobotnico tukajšnjemu c. kr. glavnemu uradu za mesečno plačo. Pa mož se je spekel. Mesto peneza mu pošlje davkarija sledeči odgovor: „die gestattung, sich der slovenischen zu bedienen, kann sich auf cassadokumente nicht erstrecken. Fin. min. erlass v. 11. oktober 1868 Nr. 31607.“ Nevem, če ta naredba eksistira, rečem pa, da iz različnih razlogov dvomim, ali znane so mi pozneje izdane naredbe zadevajoče to stvar. Torej si predrnem vprašati sl. davkarijo oziroma njenega načelnika, kateri pravi, da nij Nemeec ne Slovenec, ampak „öst. Staatsbeamte“ (pri tem možu bi morala biti v rubriki „narodnost“ „öst. Staatsbeamte“!) mu li poznejše naredbe nijso znane. Izvoli naj si zabiti sledečo v svojo trdo bučo:

„Finanz Land. Dir. Verordnung vom 17. April 1871 Nr. 3500—467. Beilagenblatt Nr. 4, Seite 10. Zufolge hohen Fin. Min. Erlasses vom 5. April 1871 Z. 7434 sind in Durchführung des Art. 19 des Staatsgrundgesetzes vom 21. Dezember 1867 R. G. Bl. Nr. 142 und der im F. M. E. vom 12. März 1862 Z. 12854 (B. Bl. Nr. 15) bekannt gegebenen Grundsätze die Perzeptionskassen verpflichtet, die in slovenischer Sprache abgefassten Quittungen der vorgeschriebenen Liquidierung zu unterziehen, welches hie-mit zu Darnachachtung mit dem Bemerkten bekannt gegeben wird, dass nach den bezogenen Grundsätzen auf die Zahlungsaufträge über Gebühren von Rechtsgeschäften, über welche die Rechtsurkunden, in slovenischer Sprache verfasst, zur Gebührenbemessung überreicht werden, und die Zahlungsaufforderungen über Insertionsgebühren, welche von den in einer slovenischen Zeitschrift vorkommenden slovenischen gebührenpflichtigen Ankündigungen zu entrichten kommen, auf Verlangen der Parteien in slovenischer Sprache auszufertigen, die diesfälligen Zahlungsaufträge in Druck gelegt wurden, nunmehr in beiden Sprachen (deutsch und slovenisch) aufgelegt werden und auf die vorgeschriebene Art beim Oekonomate bezogen werden können.“

Graz am 17. April 1871.“

Navedena naredba natanko ukazuje ovo, kar c. kr. davkarija prezira. Čudimo se, da se od slovenskega kmeta penezi sprejemajo. Naš kmet pa tudi gospod bi bil gotovo hvaležen, ko bi ga davkarija zapodila in rekla, da od Slovencev davkov ne jemlje. Za kaj pa je na naših avstrijskih papirnih denarjih tudi beseda: „en goldinar“. Kaj sledi iz tega? Kdo znosi največ v tukajšnjo dačno blagajnico peneza? Mar Nemci? Kar je v nemčurskem Celji dovoljeno, to bi bilo pri nas prepovedano? In to zavete vi, vi strici, ravnoopravnost. Upamo, da nas ta môra ne bode več dolgo tlačila.

To stvar izročili smo slovenskim poslancem, da na višjem mestu potrkajo. Radovedni smo, kaj se bode zgoraj k tej nepostavnosti reklo.

Domače stvari.

— (Prodana graščina) Predvčeranjem dopoldne je bila pri tukajšnji deželnej sodnji na javnej dražbi prodana graščina Pogаницe, dozraj last bivšega nemško-kranjskega poslanca viteza Langerja, za samo

slikami slavjanskega življenja in duševnega razvitka opravi dušo, katera je v vsakdanjem boju proti oholemu, brezobzirnemu magjarstvu potrebovala svežega oživljenja, nove krepilne tolažbe, zapoti se Kollár leta 1841. v južno Ogersko in Hrvatsko, a od tod v Lombardijo in Milan, za tem v Tirolsko in Bavarsko, od kod se je prek Beča vrnil domov. V Zagrebu našel je tedaj v čitalnici toliko slavjanskih novin, kolikor nikjer drugde; a še bolj se je čudil, ka se je vsak mladi „Ilir“ z njim znal češki razgovarjati, kar je za slavjansko stvar toli zavzetega moža gotovo ne malo razveselilo. Kar je na svojem daljnem potovanji zanimivega našel, opisal nam je v knjigi, naslovljenej: „Cestopis“. — Leta 1844. poda se Kollár na drugi pot, i to v Švajco, a za tem v južno Italijo. Plod tega potovanja nastalo je delo imenovano: „Staroitalia slavjanska“.

Leta 1849., od katerega se je tudi Slav-

janstvo nadejalo lepše bodočnosti, pozvala je avstrijska vlada Kolláfa meseca marcija za poslanika iz Pešte v Beč, a za tem imenovala ga je za profesorja slavjanskega staroznanstva na bečkem vseučilišču, kjer je istodobno učil staroslovensčino Fr. Miklosič, odbivši jednako službo v Vratislavi.

Na poziv nadvojvode Meklenburško-streliškega šel je Kollár l. 1850. ogledovat in popisovat najdene kumire (malike) staroslavjanskega hrama v Retri — v svetem mestu za polabske Slavjane. V Meklenburškej živel je nad dva meseca, ter si zrisal vse religiozne ostanke polabskih Slavjanov zajedno z njihovimi runskimi napisi. Vrnivši se v Beč, bavil se je neprenehoma s tem delom o reterskih božanstvih; ali komaj je svoje mnenje o teh starinah napisal, zbolil in na neizmerao žalost vseh pravih Slavjanov, a na škodo znanosti odtrga ga po kratkej bolezni nemila smrt 24. januarja 1852., o 5 1/2 uri v jutro v 59.

letu njegove dobe. Truplo mu pogrebli so bečki Slavjani, zbrani iz vseh staležev in narečij dné 26. jan. o 5. uri popoldne v velikem sprevodu na pokopališču zvanem „Markser-Friedhof“, za črto blizu ceste v Požun, kjer počivajo tudi vsakemu Slavjanu svete kosti Slovenca Jar. Kopitarja, Hrvata o. Fr. J. Jukića in Srbov Vuka Stefanovića Karadžića in Branka Radičevića. V stanovališču pokojnikovem govoril je evang. farar Porubsky kratek govor, a izvrstni češki pevci zapeli so mu doma in pri grobu v sladkem materinem jeziku, kateri je pokojnik toliko ljubil, milo nadgrob-nico. — Zapustil je Kollár vdovo „Mino“ (umrla 13. oktobra 1871. v 76. letu, a po „Slávy Deery“ ostala pri slavjanskem svetu neumrla) in 16 letno hčerko Ludmilo (sedaj omoženo z dr. Schellenbergom, ravnateljem više deklishe učilnice v Weimaru.)

(Dalje prih.)

38.000 gold. Cenjena je bila 164.600 gold. Dolžniki so torej silno pogubili. Kupila jo je dunajska hranilnica kot upnica.

— (Novi glavnik kranjskih nemškutarjev) je postal zdaj dr. Robert Schrey. Imenovan je bil na to „časno“ mesto na dunajskem famoznem „parteitagu“, ki je ustanovil tudi neko strankarsko ustavoverno organizacijo in za vsako deželo koga za načelnika postavil. Iz Kranjskega je imenovan advokat dr. Schrey za to mesto. Prvo sejo je ta ekskutivni odbor imel 12. dec. na Dunaji. G. dr. Schreyja nij bilo zraven, opravičil se je (najbrž prvič s tem, da je pot na Dunaj predrag, a drugič, da je on, Schrey, od zadnjega praznovanja cesarja Jožefa v kazini še zmirom „bolan“, ker so se mu bili listki na mizi zmešali, na katerih je imel svoj govor napisan in genijalni mož potlej nadaljevati nij mogel.) — Mi mislimo, da si moremo le čestitati, ko vidimo tacega generala na čelu svojih protivnikov.

— (Iz Celovca) se poroča 12. dec., da je novi deželni predsednik Schmidt-Zabierov tja prišel in prevzel vodstvo deželne vlade.

— („Ljubljanski Zvon“) obljubili so na dalje s svojimi spisi podpirati ti gg.:

Janez Jenko, c. kr. gimn. profesor v Gorici; prof. Ant. Hubád na Dunaji; dr. Ign. Klemenčič, asistent na c. kr. prirodoslovnem zavodu vseučiliščnem v Gradci; Ivan Resman, železniški uradnik na Rakeku; dr. Fr. Simončič, c. kr. amanuensis v vseučiliščni biblioteki na Dunaji. „Ljubljanski Zvon“ ima do sedaj nad petdeset sodelavcev.

Telegram „Slovenskemu Narodu“.

Dunaj 14. decembra. V državnem zboru se je za tri mesece davek dalje pobirati dovolilo. Pri tem sta dolgo in dolgočasno govorila Scharschmied in Plener. Temeljito sta jima odgovarjala minister Dunajevski in poročevalec Clam-Martinič. Dotični zakon je bil s 183 glasi zoper 146 sprejet.

V soboto je zadnja seja pred prazniki, ki bodo za državni zbor trajali do 17. jan.

Tujci.

14. decembra:

Pri Slovu: pl Santi iz Trsta. — Pessi iz Reke. — Šesek iz Krškega — Friedenthal iz Kočevja. — Moil iz Trbovlja. Pri Malici: Kerndl iz Dunaja. — Landthier iz Vipave. — Herzl, Novak, Hedenigg, Tyoller iz Dunaja.

Avstrijski najboljši sladni izlečki,

(606-3)

pravi štajerski

bonbon

od planinskih zelišč in trpotca, zoper kašelj, hripavost, boleznj v pljucah, vratu in prsih ter jetiko od

Jurij Froscha v Gradci.

Moj sladni bonbon stoji na razpolaganje vsakemu profesorju, doktorju ali kemiku, da ga preišče. — Zahteva se naj tedaj samo „z nova zboljšanega sladnega bonbona“ od Jurij Froscha v Gradci.

Ob jednom dovoljujem se priporočati svoj

trpotčev sok,

velika steklenica gl. 1. — (z navodilom za majhena „50) rabo.

Priporočam tudi svoje

kandile.

Fabrika in zaloga, od koder se pošilja, je v Gradci: Lagergasse št. 19.

Zaloga v Ljubljani: Julij pl. Trnkoczy, lekar; J. Weidlich, M. Achtschin, Fr. Fortuna, Jos. Schläffer, J. Luckmann

Premeščenje. EDVARD PRAHAČEK,

izdelovalec instrumentov v Gradci, naznanja udano, da je njegova prodajalnica za strune ter instrumente, ki je bila doslej v Stockergasse 4, od 1. novembra 1880

v Griessgasse št. 32.

ter prosi čest. naročnike, naj mu še za naprej ohranijo svoje zaupanje, kajti more jih popolnem zadovoljiti v vsacem oziru, ker ima zdaj veliko zalogo novih in starih violin, gitar, citer, strun za citre in gitare ter tudi prave italijanske strune za violine. Popravi se tudi vse hitro in jako v ceno. Za mnoga naročila prosi

se spoštovanjem

Edvard Prahaček.

(631)

Janez Fabian,

v Ljubljani, Valvazorjev trg št. 2, priporoča slav. občinstvu, posebno čest. duhovščini razen svojega

specerijskega blaga

voščene sveče, sedaj uže zopet na razstavi v Gradci odlikovane tovarne

Alojzija Paderja v Gorici.

O Padarjevih svečah, ki so bile odlične uže na več razstavah, piše „Wiener Communal-Press“, da so iz izvrstnega voska in da se s Padarjevimi izdelki ne more nobena druga firma primerjati.

Drug dunajsk list „Kaktus“ pa pravi: Alojzij Padar, svečar v Gorici, je bil odličen za svoj napredek in svoje pospeševanje domače obrtnosti, razstavno medaljo. Alojzij Padar je razstavil svojo izvrstno zbirko sveč od bčelnega voska v vsakej vrsti, kakor se le v trgovini nahajajo. Izvrstni izdelki te firme so bili na več razstavah častno odličeni. (626-2)

P. n.

Čast mi je naznanjati najudanejšje, da sem veliko trgovino z vinom, dozdej postoječo pod firmo Adolf Beithelm, današnjega dne kupil in prevzel jaz in da jo bodem nadaljeval pod firmo

M. Bauer, pivovarna.

Trudil se bodem zmirom, da bodem imel v zalogi najboljše domače vino, katero hočem svojim naročnikom prav v ceno prodajati.

Naročila sprejemajo se v

(623-2)

pisarni meščanske pivovarne M. BAUER.

V Zagrebu, dné 1. decembra 1880.

Izdatelj in urednik Makso Armič.

Kako se takoj odpravljajo
zobne bolečine,
bodisi revmatične ali vsled votlih zob, na to daje zastoj odgovor
Franja Smrekar,
VIII, Löwenburggasse Nr. 4, I. Stock,
Tkar 6, Wien.
Vpraša naj se nemški.

Dunajska borza 14. decembra	kl.
Enotni drž. dolg v bankovcih	72 gl. 80
Enotni drž. dolg v srebru	73 " 75
Zlata renta	87 " 45
1860 drž. posojilo	131 " 80
Akcije narodne banke	825 " 40
Kreditne akcije	287 " 85
London	117 " 38
Napol.	9 " 58
C. kr. cekini	5 " 20
Državne marke	58

18 Darila za božič. 80

- 6 velikih žepnih rut z lepimi bordurami v elegantnem kartonu 50 kr.
- 1 stenska ura, jamči se, da gre dobro, gl. 150. Ista na bitje gl. 350.
- 1 francoska žepna ura zanesljiva v ropotuljo gl. 4.
- 1 fin nerazrušljiv dežnik gl. 150. Od najfinejše svile gl. 5.
- 1 pravi anglešk žepni nožič od srebrnega jekla 80 kr. gl. 1.
- 1 krasni ovrtnik za gospode kr. 50, 80, gl. 1.
- 1 krasno ozaljšana lampa za sobo, popolna gl. 1.0. Na finejša gl. 250, 3.
- 1 harmonika za samouke gl. 150, se spremljevanjem kora gl. 3, 4, 5.
- 1 krasna service za čaj in kavo za 6 osob, fin porcelan, ozašjan gl. 4, 5.
- Najlepš. svetilniki od kit. srebra, elegantni, 1 par samo gl. 2, 3.
- 1 moderna elegantna pahljača za gospe gl. 150, 3.
- 1 service za likere za 6 osob gl. 150
- 1 krasen album gl. 1, 150; isti jako eleganten, velik gl. 350, 550.
- 1 album z godbo gl. 550, 750, 1050
- 1 pisna mapa, dovršeno uredjena, g. 1, 2 Najfinejšje gl. 350, 550.
- 1 najfinejši muš za gospe gl. 3, 350.
- 1 najfinejši ovrtnik od kožuovine za gospe gl. 250 350.
- 1 elegantna škatljica za tobak ali cigare gl. 150, 2.
- 1 jako fin denarnik gl. 1, 150.
- 1 necessaire za gospe s škarjicami, cvrtnom, švankarico, svetricem, gumbi, n. prstkom gl. 250, 350.
- 1 vrlo fina kaset za toaleto z najfin. dišavami, umtom, pomado, zrkalom, dišečo bano, vse samo gl. 1, 150. Isto v posebno finejš kaseti gl. 280, 350.
- 1 orkestrion, ki igra 4 komade, kakor si kdo izbere, ali iz oper gl. za ples, pravilno izvršen, gl. 1. Če pa igra 8 komadov gl. 1150.
- Potovanje okolo sveta. Lep album s 60 fino barvanimi slikami največjih mest celega sveta. 40 kr.
- Kdor hoče jesti dobro kavo ali čaj, naj si ga prireja v najnovejših non plus ultra samovarjih, 1 kom. za 2 osobi gl. 3, za 4 gl. 4, za 6 gl. 5. Vsakega silijo na smeh nove juxstvari, jako priične za tombolo, 1 komad 10, 20, 40 kr. in višje.

Praktično zložene reči.

1 obedna garnitura od belega srebrnega niklja, ki ostane zmirom bel. 6 močnih žlic, 6 prličnih žlic za kavo, 6 nožev, klinje od jekla, 6 priičnih vilic, 1 velika zajemalka za juho, 1 jednaka za mleko, vse skupaj samo gl. 450, vse to slabše gl. 350.

Fina garnitura za toaleto, 12 kos. mjala različno d šecega, 1 kos fine zobne paste, 1 flacon fine dišave, 1 fina pomada za lasi, 1 česalo za friziranje, 1 za prah, 1 česalo z robcem, 1 česalo za žep, 1 glavna krtača, 1 zobna ket. čca. Vse skupaj v finejš toaletni kaseti samo gl. 4.

Zdravstvena garnitura za zimo za gospe ali gospode. 1 fin životnik, 1 fine močne hače, 1 par rokovic, 1 par naukačev za roke, 1 par nogovic, 1 šavl za gospe ali ruta za na glavo, 1 par gorkih močnih črevljev, vse samo gl. 380.

Gospodska garnitura za pušiti elegantna, 1 stajajo za cigare, 1 lonec za tobak, 1 lula s cvkvo, 1 cevka za cigare, 1 škatljica za žveplenke, 1 praktična škatljica za cigare in tobak, 1 mašina za cigarete, 1 rezilo za cigare, vse skupaj samo gl. 350. Jako fino vse naštevno velja gl. 550.

Moderna garnitura lepotičja za gospe, vse najfinejša fač na zlata iz pravega ta mi-zlata, 1 broš, 1 par uhanov, 1 medajon, 1 agrafa za klobuk, 1 česalo za ženske, 2 naprstnika, najfinejšje, 1 gla za glavo, vse skupaj najfinejšje izpejano gl. 350.

Moderna garnitura lepotičja za gospode, neraz očljiva od pravega zlatega lepotičja, 1 gla za ovrtnik, 2 fina prstana, 1 fin medajon, 1 elegantna verižica za uro, 1 par gumbov za manšete, 1 par gumbov za srajco, vse skupaj samo gl. 250.

Jako fina garnitura za pisno mizo, 2 svečnika, ročni svečnik, 1 črninik, 1 peresnik, 1 utež za pisma, 1 brisač za peresa, 1 natikač za uro, 50 pol finega angleškega pismenega papirja in kovčertov z monogramom, 1 čašica za pepel, 1 peresno držalo in 12 finih peres, 1 crayon z radirgumijem, vse jako elegantno gl. 450.

Uže to, da sprejemem vse brez ovire nazaj, kar ne ugaja, dosti jamči solidno postrežbo, zato posameznih rečij nij treba preveč hvaliti.

Bogato ilustrovan cenik, ki obsega na tiseči stvari za vsakdanjo rabo, kakor tudi druge stvari za priična darila, igrač ter novih iznajdeb, smešnih rečij itd. itd., najbolj zanimljivo vse za aranžerje tombol in smešne loterije, dobi vsak na zahtevanje zastoj.

Das grosse Magazin „zum Liebling“,

WIEN, Praterstrasse 26.

(625-2)

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.